

ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΜΑΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Μιά βραδιά τῆς περασμένης βδομάδας προσκάλεσε τὸν κόσμο στὸ Δημοτικὸ Θέατρο ὁ κ. Θ. Κληρονόμος σὲ ἀληθινὴ ἐθνικὴ γιορτῇ. Τὰ ἐθνικὰ μας τραγούδια κ' οἱ ἐθνικοὶ μας χοροὶ εἴταν τὸ πρόγραμμά. Ὁ κ. Θ. Κληρονόμος εἶναι ἄνθρωπος ποὺ τοῦ ἀξιζεῖ κάθε ἐπαινος γιὰ τὴ δουλειὰ ποὺ κάνει. Γυρίζει βουνὰ καὶ κάμπους καὶ μαζεύει τὰ ὁμορφα τραγούδια μας, παίρνοντάς τα ἀπὸ στόμα τῶν τραγουδιστῶν, ὅσο μπορεῖ πιὸ πιστὰ καὶ ἀληθινὰ. Κ' ἔτσι πασχιζεῖ νὰ μὴν πάει χαμένος ὁ πλοῦτος τῆς δημοτικῆς μας μουσικῆς, πλοῦτος ποὺ βρίσκει καὶ αὐτὸς σήμερα τὴν περιφρόνηση ποὺ δὲν τοῦ ἀξιζεῖ ἀπὸ τὴ λεγόμενη καλὴ κοινωνία καὶ ἀπὸ τοὺς κάθε εἶδους μουσικοδασκάλους.

Ἡ δημοτικὴ μας μουσικὴ, ποὺ σὰν τὴν ἀνάβρα μονάχη ξεπετιέται ἀπὸ τὰ στήθη τοῦ λαοῦ, κλεῖ μέσα τῆς ἴδια τῇ μεγαλόχαρῃ φύσει αὐτῆς ὅλα τὰ πλούτια ποῦχει. Ἀληθινὴ σὰν τὸν κόσμο ποὺ τραγουδεῖ, πλατιά σὰν τὴς καρδιῆς ποὺ συγκινεῖ, παλληκαρίσια σὰν τὴς ψυχῆς ποὺ μαγεύει. Καὶ στὸ βάθος τῆς ξανοίγεται, σὰ φόντο πλανευτικὸ, πέρα ὡς πέρα νὰ λάμπει ἡ ἐθνικὴ μας ψυχὴ ἀδερφωμένη μετὰ τὴ ρωμαϊκὴ ζωή.

Ὁ κ. Κληρονόμος παρουσίασε, γυμνασμένο ἀπὸ τὸν ἴδιο, ἓνα μπουλούκι μετὰ τριάντα πρόσωπα, ντυμένα τῇ φουστανέλλα τῶν κλεφτῶν, ποὺ τραγουδῆσανε διάφορα τραγούδια κλέφτικα καὶ τσοπάνικα καὶ ποὺ χορεύανε καὶ ὅλας. Τὸ ἀσυναπάντημα τῶν κλεφτῶν γεμῆτο λεβεντιά, καὶ ὁ «Κατσαντώνης», ἓνας πόνος γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ξακουσμένου παλληκαριοῦ, τραγουδῆθηκαν πολὺ πιστὰ, καὶ εἶναι ἀλήθεια ἀπὸ τὰ καλύτερα τραγούδια τῆς τάβλας—ἡ «ἐπιτραπέζια» καθὼς τῇγραφε τὸ πρόγραμμα—ποῦχει ὁ λαὸς μας.

Ὅμοια, ἀπ' τὰ καλύτερα κλέφτικα εἴταν καὶ οἱ «Κολοκοτρωνεῖς».

Λάμπει ὁ ἥλιος στὰ βουνὰ, λάμπει καὶ στὰ λαγκάδια.
Ἔτσι λάμπει καὶ ἡ κλεφτουριά, οἱ Κολοκοτρωνεῖς,
Ποῦχουν τ' ἀσχήμια τὰ πολλὰ, τὴς ἀσημένιες πάλles.
Καβάλλα πᾶν στὴν ἐκκλησιά, καβάλλα προσκυῶνα,
Καβάλλα παίρνουν ἀντίδωρο ἀπ' τοῦ παπᾶ τὰ χέρια.

Ὑστερα ἡ ξακουσμένη «Λαφίνα» μετὰ τὸν ἀργὸ ἀργὸ σκοπὸ τῆς, λές καὶ ὅλη ἡ Ρωμιοσύνη κλαίει γιὰ τὰ χρόνια τῆς σκληρῆς, εἰπώθηκε μετὰ τὸ πάθος ποὺ ταιριάζει στὰ τέτλια τραγούδια. Μ' ἀξιζεῖ ἔδω νὰν τὸ θυμηθοῦμε δακρυαίως.

Κλάψε με μάννα μ' κλάψε με τὴ νύχτα με φεγγάρι.
Καὶ τὴν αὐγὴ μετὰ τὴ βροσιὰ ὅσο νὰ φέξει ὁ ἥλιος,
Ποῦ πᾶν τὰ λάφια στὴ βροχή, ποὺ πᾶνε καὶ οἱ λαφίνες.
Καὶ μιὰ λαφίνα ταπεινὴ, λαφίνα λυπημένη,
Ὅλο στοὺς ἥσκιους περπατεῖ, στοὺς ἥσκιους παρατρέχει,
Κι' ὁ ἥλιος τὴν ῥώτῃ καὶ τὴν ξαναρωτάει.
—Μωρὴ λαφίνα ταπεινὴ, λαφίνα λυπημένη,
Γιατί στοὺς ἥσκιους περπατεῖς, στοὺς ἥσκιους παρατρέχεις;
—Ἦλιε, πότε με ῥώτῃς καὶ με ῥωτᾷς καὶ τώρα;
Δώδεκα χρόνους ἔκαμα ποὺ λῆφι δὲν ἤξερω,
Κι' ἀπὸ τοὺς δώδεκα καὶ ὀμπρὸς ἐγέννησα μοσχάρι.
Ὅλονυχτις τὸ ἔκρυβα μέσα στοὺς κάτου λόγγους,
Κι' ὀλημερίς τὸ ἔκρυβα μέσα στὴς περιδόλες.
Καὶ καὶ ποὺ βγήκε ὁ κυνηγὸς νὰ λαφοκνηγήσει,
Κακὸ καρτέρι τοῦστησε, ρίχνει καὶ τὸ σκοτώνει.

Φανερό εἶναι πὼς κάτου ἀπ' τὴ λαφίνα κρύβεται ἡ ταπεινὴ καὶ πολυδασανισμένη πατρίδα. Τὴν ῥωτᾷ ὁ ἥλιος—καὶ μετὰ τὸν ἥλιο παρασταίνονται οἱ δυνατοὶ τῆς γῆς, τὰ ἔθνη τὰ πολιτισμένα καὶ προδε-

μένα—γιατὶ τάχα νῦν χαμένη ἀπὸ τὸν κόσμο, καὶ νὰ μὴν ἀκούγεται πιά, αὐτὴ ποὺ λάμπει στὴν παλιά της δόξα, παρὰ ὅλο στοὺς ἥσκιους νὰ περπατεῖ. Κ' ἡ λαφίνα ἀφίνει ν' ἀκουστῇ τὸ παράπονό τῆς. Ἦλιε, πότε με ῥώτῃς, καὶ με ῥωτᾷς καὶ τώρα; Ἐγὼ δώδεκα χρόνους, δηλαδὴ καιροὺς καὶ καιροὺς, αἰῶνες δακρυαίως, βρίσκουμαι δίχως ἡσυχία, δίχως λευτεριά, δίχως ἀγάπη, δίχως σύντροφο. Καὶ μὲν τώρα γέννησα κάποιον μοσχάρι. Μὲ τὸ μοσχάρι ἔδω μπορεῖ νὰ πει κανεὶς πὼς παρασταίνεται μιὰ ἀπὸ τὴς πρὶν τοῦ 21 ἐπανάστασης. Ἴσως νὰ ναι ἡ σημαντικώτερη ἀπ' ὅλες ποῦγινε στὰ χρόνια τῆς Ρούσσας Αὐτοκρατορίσας Αἰκατερίνας Β'. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ μοσχάρι ποὺ τόκρυβε ἡ λαφίνα μετὰ λαχτάρα ὀλημερίς καὶ ὀλονυχτις, τῆς τὸ σκότωσε ὁ κυνηγός—ὁ σουλτάνος—καὶ ποὺ βγήκε νὰ λαφοκνηγήσει. Καὶ κανεὶς δὲν τὴ λυπήθηκε, μήτε ὁ ἥλιος, ποὺ τώρα τὴ ῥωτᾷ. Γι' αὐτὸ κλαίει καὶ δέρνεται μονάχη ἡ ἔρμη.

Μὰ ἔξιν ἀπ' αὐτὰ τραγουδήθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο κ. Κληρονόμο, μετὰ τὴ βοήθεια κάποιου καλλιφωνῆς κόρης, τὸ διαλογικὸ τραγούδι «Ρίνα». Ἡ βοσκοπούλα πλανταγμένη ἀπὸ τὴν ἀγάπη, ἀρρωστη καὶ ἀραχλη, γυρίζει δῶθε κεῖθε, ὅπου ἀπαντᾷ τὸν ἀγαπημένο καὶ μ' ὅλη τὴ δέλεια καὶ τὸ φόβο τῆς παρθένας, δὲν μπορεῖ νὰν τοῦ κρύψει τὸ σαράκι ποὺ τρώει τὴν καρδιά τῆς. Καὶ κείνος ποὺ τὰ νοιώθει ὅλα, τῆς δείχνει πὼς ἡ λευτεριά εἶναι ἡ γλήγορη παντρεῖά τους.

Τ' ἔχεις Ρίνα μ' καὶ ἄρρωσταίνεις
Κι' ὅλο δένεις τὸ λαϊμό;
Ποῖος γιατρός θὰ σὲ γιατρέψει;
Τὸ θαμάζουμαι καὶ ἐγὼ!
Ρίνα μου Κατερίνα
Μὴ φαρμακῶνεσαι,
Τὴν Κυριακὴν σὲ παίρνω
Καὶ λευτερώνεσαι.

Τὸ μπουλούκι τοῦ κ. Κληρονόμου μᾶς εἰδείξε καὶ τὴ λεβεντιά τῶν ἐθνικῶν μας χορῶν. Τραγούδι μαζὶ καὶ χορὸς. Πρῶτα συρτός, ὕστερα τσαμικός. Καὶ τελευταῖα ὁ ρυθμικώτατος χορὸς «στὰ τρία», μετὰ τὸ χαβὰ τοῦ τραγουδιοῦ:

Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα καὶ παίζουν καὶ γελᾶνε.
Κ' ἓνα μικρὸ κλεφτόπουλο, δὲν παίζει δὲ γελᾷ,
Μόν τ' ἄρματα συχνότηρᾷ...

Χορὸς γλεντιοῦ καὶ γέλιου ποὺ ξαφτερώνει καὶ ἐνθουσιάζει. Στὸ ἀναμεταξύ βρόντησαν καὶ οἱ κουμπούρες τῶν παλληκαριῶν, καὶ ἔτσι ἔδωσαν πιστὴ εἰκόνα λημεριοῦ κλέφτικου, ἀπάνου στὸ ξεφάντωμα.

Ἀκούστηκε καὶ ἡ φλογέρα. Σκόρπισε τοὺς γλυκοὺς τῆς ἤχους, καὶ θύμισε βοσκοτόπια, πλαγιές, ξέγναντα, ρουμάνια, κορφές. Ἀπαλὰ ἀπαλὰ σὰ νὰ χαίδευαν τὸν ἀέρα οἱ φωνές τῆς, πότε ὑψώνονταν καὶ ἔπεφταν, πότε ἔστεκαν καὶ πότε ἀκράτητες κατρακύλαγαν...

Μέσα στὴν τόση ψευτιά ποὺ γύρω μας σκορπιέται καὶ ζῶνι ὀλοῦθε τὴ ζωὴ, τέτλια δείγματα δουλειᾶς καὶ ἀληθινῆς ἀντίληψης τοῦ ἐθνικοῦ μας ἐγὼ, σὰν τὴς προσπάθειες τοῦ κ. Κληρονόμου, εἶναι φαινόμενα ποὺ ξαφνίζουν. Σὰ φαινόμενο λοιπὸν χαιρετᾶμε καὶ ἐμεῖς τὸ ἀκουσμα τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς στὸ Δημοτικὸ θέατρο, καὶ εὐχόμεστε ἡ τέτλια δουλειὰ τοῦ κ. Κληρονόμου νὰ τραβήξει ὀμπρὸς, καὶ νὰ βρεῖ μιμητάδες μέσα στοὺς κύκλους τῶ σπουδασμένω μας μουσικῶν.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΔΑΣΚΑΛΟΠΑΖΑΡΟ

Φίλε Νουμά,

Ἀπ' τὴν καθαρευουσιάνικη πραγματεία ποὺ σοῦ στέλνω πρέπει τὰπλώσης χώρια στὸ Δασκαλοπάζαρο ὅσα δὴς πὼς εἶναι ἀπ' τὰ δυὸ γνωστὰ μας ἐργοστάσια Παγανέλου καὶ Φιλαδελφέφ, γιατί δὲ θὰ χωρέσουνε στὸ Βαρβαροπάζαρο. Καὶ κοίταζε νὰ ξεκάνης πρῶτα τὰ Φιλαδελφέφικα, μὴν τύχη καὶ εἶναι παρποιημένα καὶ αὐτὰ ἡ κοῦφια ὅπως διόλου σὰν τὰ παραδείγματα ποὺ θέλησε νὰναφέρῃ μιὰ φορὰ ἀπ' τὸ βιβλίον τοῦ Κρουμπάχερ κάποιος καμαρωμένος μελαχρινὸς καὶ σγουρομάλλης ὑψηλῆς μετὰ ἑλὶα στὸ μάγουλο. Βάλε μαζί καὶ τὸ δείγμα ποὺ θὰ λάβῃς ἀπ' τὸν κ. Ἐψιλον τοῦ «Σκρίπ», ἂν καὶ θάδικηθῶνε λιγάκι ἔτσι οἱ δυὸ μεγάλοι ἐργοστασιαρχήδες. Ὅσα μέινουν δῶς τα νὰ πᾶνε στὸ Βαρβαροπάζαρο.

Σὲ χαιρετῶ,
ΣΕΙΑΗΝΟΣ

(Ἀπόλλωνας ἤθελα νὰ υπογράψω, μὰ θυμῆθηκα πὼς Ἀπόλλωνας σιωστὸς κοντεύει νᾶναι ὁ κ. Φιλαδελφεὺς καὶ δὲν κάνει νᾶμαστε δυὸ Ἀπόλλωνες).

Ἀκρόπ. 3 Μαΐου, Σελ. Β', στήλη Γ'.

.... Κατὰ παράδοξον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀσυνήθον τρόπον, ἐντὸς τῆς μικροσκοπικῆς ταύτης καλιᾶς (πρόκειται γιὰ μιὰ ἐκθεση εἰκόνων ποὺκάναν δυὸ δεσποινίδες) συνηνώθησαν καὶ συνεδέθησαν ἀρρήκτως δύο τόσον διάφορα τάλαντα, δύο φύσεις, τὰς ὁποίας θὰ ἐφραντάζεσθε μᾶλλον ἀντιμαχομένας καὶ συγκρουόμενας ἢ εἰς τοσοῦτον ἁρμονικὸν πλαίσιον συμφιλωμένας καὶ ἀδελφωμένας.

... Τὸ δὲ περιεργότατον εἶναι, δι' ὅσῃ καὶ αὐτὴ ἡ Τύχη, κατερινωμένη καὶ παίζουσα, ἀντήλαξε τὰ ὀνόματά των.... Τίνα φεύγουσαν σύλληψιν ἐπὶ τῆς ὁθόνης νὰ περιγράψω καὶ ἀποθαυμάσω;...

... Πλειστάκις ὁ κόσμος θαυμάζει μετὰ τόσην ἀγάπην καὶ ἐνθουσιασμὸν ἔργον τι τέχνης, μουσουργήμα, ἐλαιογράφημα ἢ γλυπτόν. Ἀλλ' ἰδοὺ αἴφνης εἰσελάνει ἡ ὡς «δασκάλα» φρασεολόγος Κριτικὴ καὶ καταρρίπτει μετὰ μιαν πενιὰν τῆς δλόκληρον ἐκεῖνο τὸ τρόπον τῶν θαυμαστικῶν καὶ τῶν στεφάνων! (Τὸ θαυμαστικὸν τοῦ κ. Φιλαδελφέφ).... Ὅλα ἐκεῖ μέσα εἶναι μαζεμένα φύρδην μίγδην, ἀλλ' ὅλα ὁμοῦ ἀποτελοῦσιν ἓν μαγικὸν σύνολον, μιαν Πρωτομαγιάν (ὕπογραμμίζει ἀτόξ του ὁ κ. Φιλαδελφεὺς).

.... ἂν ἡ βροχὴ ἡδίκησε τὴν Δευτέραν..., ἀλλ' ἀπ' ἐτέρου αἱ δύο πᾶνοπλοι μετὰ τοὺς χρωστῆρας ὡς δόρατα καὶ τὰς χρωματοπινακίδας ὡς ἀσπίδας Καρυάτιδες τῆς τέχνης μᾶς παρέχουσι....

... τοῦ αἰωνίου ἀσύλου τῆς Τέχνης, τοῦ «Παρνασσού».... λυποῦμαι ὅτι οἱ ἄρπαγες τοῦ καλοῦ θάναρπάσσωσι τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ θελκτικὰ ἐκείνα τοπία, τὰς μαγευτικὰς ἐκείνας «εὐκτασιμὰς φαντασίας» καὶ «Φαληρικός ἀντὶς» τοὺς «ρεμβασμούς» καὶ τὰς «φορηγίδας» τὰ φύκη τὰ ῥόδα καὶ αἰαῖς ἀμμουδιαῖς....

★

«Ἀθῆναι» 3 Μαΐου, σελ. Α', στήλη Β', ἄρθρο «Ἡ ἀρχαία Σπάρτη» Σπ. Παγανέλου.

... εἰς τὴν θείαν τοῦ Εὐρώτα ἡ ψυχὴ ὡς εἰς θείαν ἀρχαίου Σπαρτιάτου (στὸν ὕπνο του θὰ τὸν εἶδε καὶ κάνει τὴ σύγκρισιν) ὁρμᾷ ἀχαλίνωτος καὶ ἐντροφᾷ εἰς ἀναπολήσεις ἡρωϊκὰς καὶ εἰς εὐλαβὴ θαυμασμόν.

Συνεχῶς ὁ Εὐρώτας περιέλαβεν ἐν ἑαυτῷ τὴν

Σπάρτην δλόκληρον· πάντοτε δὲ ἡ δόξα τοῦ σπαρτιατικοῦ ξίφους ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἀνταύγειαν τοῦ διαυγοῦς ρεῖθρου του. Διὰ τοὺς Ἀθηναίους δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐγένοντο τέκνα τοῦ Ἰλισσοῦ ἢ τοῦ Κηφισσοῦ, ἢ οὐκ ἐγράφησαν ἐν αὐτοῖς. Οἱ Σπαρτιάται ὅμως ὑπῆρξαν υἱοὶ τοῦ Εὐρώτα, εἰς τὰ ρεῖθρα αὐτοῦ ἔλυσαν τὰ ἀθλητικὰ σώματά των, παρέθηκαν τὰ συσσίτια των (πάνου στὶς βάρκες;) ἐπάλαισαν (ἡ σπαρτιάτικη πάλη θάταν μαζί με ψυχρολουσία), ἐτρεξαν (τὸ νοῦ της ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἀγώνων, τὴν ἐρχόμενη φορὰ νὰ βάλῃ στὸ πρόγραμμα καὶ τὸ νερόδρομο), ἔθυσαν (κρίμα; στὸ νερὸ ποὺ ματοβαφούτανε), ἐχόρευσαν (μετὰ τὴν νεράϊδες), ἐμαστιγώθησαν (μετὰ τὰ νερόφειδα), ἠγάπησαν (τὰ κορίτσια ποὺ βλέπαν νὰ λουζοῦνται). Ὁ Εὐρώτας εἶναι καὶ τῆς Σπάρτης ἡ προσωποποίησης (Καὶ μὲν Σπάρτη! σὺ βάλε καὶ κέρατα ὁ φίλος σου Παγανέλης, ἀφοῦ σὺ ἀνθρώπους με κέρατα παράσταιναι τοὺς ποταμούς). Ἰλαϊκούκος καταφέρεται πρὸς τὴν μεσημβρίαν, καὶ ἐγγὺς τοῦ ἔλους μὴνύει τὰ ἀθάνατα (σὺν τῷ ρετσίνατῳ τὸ ἀθάνατο), ὕδατά του εἰς τὴν κυανὴν θαλάσσαν τοῦ Λακωνικοῦ. Ἀδραὶ καὶ γοργαὶ συγκινηθεῖς εὐρύνουσι τὰς θαλάσσας στήθη σου (κἀνα εἶδος ἄλλο θῆναι αὐτὲς οἱ συγκινηθεῖς), ὅταν, περὶ δυσμᾶς ἡλίου πλανᾶσαι μόνος, καὶ βλέπεις τὰς ροδοδάφνας καμπωμένας ὑπὸ τὸν ἐσπερινὸν ἄνεμον (κατακέφαλα, φαίνεται, θὰ πέφτῃ)... Ἐνίοτε θρόνοι δρόσου στίζουσι τὰ πένθημα φύλλα των. Σταλάζουσι πρὸς τὸ νῆμα καὶ πρὸς τὴν γῆν (δύναμις περιγραφῆς μιᾶς φορᾶς), καὶ ἡ δρόσος ἐκείνη....

Ὁ ρόχθος τοῦ ὕδατος ἔχει τότε ὡς κλαυθμὸς τῆς μεγαλωνύμου Σπάρτης, καὶ ὁ θρῆνος ἐκείνος ἈΝΑπάλλεται θλιβερῶς διὰ τοῦ στεναγμοῦ τοῦ ἀνέμου πνέοντος διὰ τῶν ἰτεῶν καὶ τῶν καλαμώνων καὶ ἐκπνέοντος χαλαρῶς εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην (ἰδὼ τὰ φέρων σκούρα στήν ἐρμηνεία, γιατί δὲν εἶμαι τόσο φίλος φυσικός. Φαίνεται πῶς ὁ στεναγμὸς τάνεμου, ἐκεῖ ποὺ πᾶσι αὐτὸς σὰ σαῖττα νὰ ξεψυχήσῃ σὲ ἀντικρυνὸ μέρος, γχυπιέται μετὰ τὸ θρῆνο τοῦ νεροῦ ἢ τῆς Σπάρτης—τὸ ἴδιον πρᾶγμα εἶναι—κι ὁ θρῆνος ὤστερα πηδαῖ πρὸς τὰπάνου.

.... καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἀθρόων ἐντυπώσεων, πασῶν ἡρώικων καὶ πένθος σεμνὸν ἀποπνεουσῶν, κλίνεις καὶ σὺ τὴν κεφαλὴν σου (ἀλήθεια τὴν κλίνω)...

.... ἐγγὺς ἐφαίνεται ὁ Κολόνας λόφος.... Θεωρῶν τὴν περικαλλὴ ταύτην τοπογραφίαν ἐνθα ἐναμίλλως περιίπταται δόξα καὶ καλλονή...

Καὶ ἐν Σπάρτῃ αἰσθητοτέρα αἰσθάνομαι τὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ χρόνου ἐν σχέσει πρὸς τὸν πόθον τῆς μελέτης καὶ θεωρίας. Τὸ αἶσθημα τοῦτο αἰσθάνεται τις....

Ἀμφότεραι ἀμφοτέρων τῶν πόλεων αἱ Ἀκροπόλεις ἐξευλίχθησαν τότε (σὺν κορδέλλας) ἐνώπιόν μου. Τὰς προσήγγισα, τὰς ἀνεπόλησα, τὰς ἐμελέτων. Ἐνῶ εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν δημηγορεῖ ἡ γλαφυρὰ γλῶσσα τοῦ Δήμου καὶ παραελαύνει τὸ ἀνεφίτικος καλὸν καὶ ἰδεώδες,....

.... κοσμοπολιτικὸν πνεῦμα μέλλον ἔχει ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Παρθενῶνος.

★

«Σκρίπ» 3 Μαΐου, σελ. Α', στήλη Γ'.

.... Ἐὰν οἱ μεγάλοι ἐπιστήμονες τοῦ Ἰνστιτούτου Παστέρ δὲν εἶδον ἀκόμη περίξ των προσκυνητὰς, σημαίνει ὅτι τὰ θαύματα δὲν κάμνουν πλέον θεοὺς, ἀλλ' ἐγέναν καὶ αὐτὰ ἐργασία, ὅπως ἔλαι. Ἐπομέ-

ως θεὸς γίνεται σήμερον κάθε ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἤμπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ ἢ νὰ σώσῃ τοὺς ὁμοίους του.

ΕΨΙΛΟΝ

ΣΗΜ. Ἐκεῖνο τὸ ἐπομένως ἔχει τὴ βάση του ἀπὸ πάνου, σὺν τὶς κολῶνες τῆς στοᾶς τοῦ Ἀρσάκειου.

ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ

I

Θύμησες με πλανᾶνε καὶ με σέρνουν
Στὸ πάνερόμ μας τώρα περιγιάλι·
Τὸ βρέχει ἡ ἴδια θάλασσα καὶ πάλι
Καὶ στὴ φωλιά μας τὰ ἴδια ρεῖκια γέρουν.

Ὅμως γητεῖα νεκρὴ μονάχα φέρουν,
Τὸ κῆμα τώρα χύνει αὐρανὸν ἄλλῃ,
Ἡ θάλασσα γλυνκὰ δὲν ἔχει κάλλῃ
Καὶ τ' ὄνειρον τὰ φύλλα ἀνέμοι παίρνουν.

Καὶ μόνος ἐγὼ ἐδῶ κατὶ προσμένω
Καὶ πλανεμένα μάτια γύρω ἀπλώνω
Ζητῶντας κάποιον ἥσκιον ἀγαπημένο.

Φωνὲς ἀκούω γλυκὲς στοῦ νοῦ τὰ βᾶθῃ
Ποὺ με ξανακαλοῦν σ' ἀρχαῖο τόνο,
Μὰ ὠϊμὲ ἡ ἐρμὴ ἀπαντᾷ «τ' ὄνειρο ἐχάθη».

II

Ἀκόμα λαχταρῶ σὲ ἀνάβλεμμά σου
Ποὺ σφαχτερὸ στὴ θύμησιν ξυπνάει,
Μὰ καὶ μέσα μου ρεῖλιο κυλάει
Σύντας ζητιά τοῦ κάκου τὴ ματιὰ σου·
Ὅμως με σέρνει τὸν εἶδος σιμά σου
Κι ἂν στὴ φτωχὴ καρδίᾳ τὸν πόνο στάει
Τὴ διαβατάρικη χαρὰ γεννάει
Πῶς μοῦφερεν ἀνέρα τὴν ἥσκιά σου.

Κ' εἶσι πάντα τροφὴ στὸν πόνο δίνει,
Τὴ θύμησιν νὰ μὴν μπορῶ νὰ σβύσω
Στιγμὴ καμιά τὸ νοῦ νὰ μὴν ἀφίγη.

Κ' εἶσι θὰ ζῶ σ' ὁλόδακρο καρτέρι
Μὴν ἴσως καμιά μέρα κι ἀντικρύσω,
Τ' ὄνειρο ἀληθινὴ νὰ μοῦ σὲ φέρῃ.

ΠΑΥΛΟΣ ΑΡΤΕΜΗΣ

ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΔΗΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΣΥΓΓΕΦΑΚΙ

IV

Νὰ τὸ σύγνεφο, τὸ σταχτόμαυρο τὸ σύγνεφο, ποὺ τὸ λέν οἰωνοὶ, φοβερὸ προμήνυμα τοῦ ἀρχαίου Βασιλιᾶ τῶν ἀντρῶν καὶ τῶν αἰθέρων. Νὰ τὸ σταχτόμαυρο τὸ σύγνεφο.

Καθάρως, ὁλοσμάλτινος ὁ οὐρανός· μόνος αὐτὸς σὺν ἀπειρόβολῃ σκεπῇ, στῆς αὐγῆς τὸ ἀμφίβολο φῶς· ἀκόμη νὰ ροδίσει τὰ θέμελα τῆς ἀνατολῆς, ἀκόμη νὰ φανεῖ ὁ κυρίαρχος τῆς Ἡμέρας· ἕνα καὶ μόνον χρῶμα, τὸ ἀπέραντο βαθυγάλανο. Γαλήνη, γαλήνη, παντοῦ γαλήνη.

Μὰ πρὶν τοῦ πάναγνου φωτός, προβαίνει τὸ κατὰ λευκὸ σύγνεφο καὶ σὲ λίγο σὰ νὰ ροδίσει· ἀνεβαίνει· παίρνει τὴ μορφή πλεούμενου καὶ τὴ μορφή μεγαθήριου· τώρα σταχτοφέρει· τώρα σταχτομαυρίζει. Καὶ

ἀνεβαίνει λίγο ἀκόμα. Αὐτὸ Κύριος τῶν οὐρανίων ἀπείρων, αὐτὸ μόνον πελώριο σύμβολο τοῦ ψεύτικου κόσμου, τῆς αἰθέριας γαλήνης, καὶ τῆς πρόσκαιρης γαλήνης, τῆς γλαυκῆς ἡμερίας.

Καὶ τὰ πουλάκια τοῦ νησιοῦ μου, ἀπὸ τὴ σουσουρήθρα τὴ ἀνήσυχη, ὡς στὴν σιταρήθρα τὴ χαμπετοῦσα· ἀπὸ τὸ χελιδονάκι τὸ φλύαρο, ὡς στὸ λαίμαργο λαμνοκόπο, τὸ γλάρο, τὰ πουλάκια τοῦ νησιοῦ μου, ἀπὸ τὸ γλάρο ὡς στὸ ναυτόπουλο τὸ περατάεικο, τὸ θωροῦνε ξυπνώντας, ἀνατινάζοντας τὸ φτερωτὸ κορμὶ τους με κάποιαν ἐκσταση...

Τὸ κατὰμαυρὸ τὸ σύγνεφο... Ἀνεβαίνει, ἀκόμη ἀνεβαίνει· τώρα παίρνει τὸ σῆμα ληναρισμένης τεραστίας τουλούπας· χάνει τὸ χρῶμά του μετὰ τὴ μορφή του· καὶ ἀνεβαίνει.

Καὶ τὸ ναυτόπουλο τὸ θωροεῖ, σὺν κάτι ποὺ τοῦ ἀνατριχιάζει τὸ κορμὶ.

Καὶ τὰ πουλάκια χωρὶς νὰ κελαῖδου.

Καὶ ὁ γλάρος χωρὶς νάνοιγαι πρὸς τὸ βῦθος τὰ κουπιά του, τὰ σπαθωτὰ λευκαρμένα του.

Καὶ τὸ σταχτοσύγνεφο ἀνεβαίνει... Ὡς τὸ χρυσὸ τὸ συγνεφάκι· ἂ, εἶναι θῆμα νυν το θωρεῖς· οἱ χρυσὲς ἀχτίνες ὅλες, λές, γιὰ κείνο ρίχνουνε τίς πρώτες χρυσόλαμπρες ματιές τους· καὶ τὸ παίρνουν, θωρεῖς, στὴν μυριοδάχτυλη λαμπή τους καὶ τὸ μαζεύουν, σὺν κῆτι ποὺ ἀέρινο νῆμα ἐκεῖ στὰ αἰθέρια τὸ ἀνέμιζε, καὶ τὸ κλείνουν στὴν ἀπαλῆχμή τους καὶ τὸ σβύνουν, τὸ ἐξατμίζουν, κάποιον ἀτμὸ, κάποιον χρυσόσκονη, κῆτι τι, ποῦ, ἴσως, τὸ λένε στοῖς οὐράνιους ἐκείνους κόσμους... τίποτα.

Καὶ ὅλα τώρα ξυπνοῦν, ὅλα κελαῖδου· καὶ τὸ ἀκραγιάλι φλοιολίζει· καὶ ὁ γλάρος πετάει· καὶ τὸ ναυτόπουλο πηδᾷ στὸ βαρκάκι του· καὶ ὁ Ἥλιος λάμπει στὸ γαλανὸ στερέωμα, αὐτὸς Κύριος, ὅλου τοῦ ἀπέραντου γαλανοῦ, καὶ ὅλου τοῦ κόσμου τῆς πρόσκαιρης ζωῆς.

Ὡς συγνεφάκι μου σταχτόμαυρο, τί νὰ προμηνοῦσες, ποῦ ὁ Ἥλιος τὸ πρόλαβε;

Σπέτσες

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

Φίλε «Νουμά»,

Ὅλοι ρωνάζουνε, καὶ περισσότερο ἀπ' ὅλους ο φημερίδες μας, γιὰ τὰ εκπαιδευτικὰ μας χάγια καὶ ὅμως καμιά φημερίδα, ἐξὸν ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» (καὶ τοῦτο πρέπει νὰν τὸ χρωστάμε στὸν κ. Τιμ. Σταθόπουλο ποῦ, καθὼς τὸ λέει κι ὁ ἴδιος, δὲν εἶναι, ἢ τοῦ φαίνεται πῶς δὲν εἶναι, δημοτικιστὴς) δὲν ἐγραψε λέξη γιὰ τὸ διαγωνισμό σου, ἐνῶ γιομίζουμε στῆλες καὶ στῆλες νὰ ρεχλαμάρουν κάθε φτάρισμα τοῦ κ. Βικέλα καὶ κάθε προγονοαπονομή τοῦ κ. Μιστριώτη.

Ἕνας τέτιος διαγωνισμός, ἐθνικώτατος, καὶ νὰ μὴ συγκινήσει καθόλου τὸν τύπο μας! Κρίμα στὶς στριγγιές φωνές ποὺ βγάζουν κάθε τόσο καὶ μᾶς ξεσκίζουνε τ' αὐτιά! Φαντασοῦ πῶς δὲν ἐγραψε λέξη οὔτε τὸ «Ἄστυ» ποὺ διευτύνεται κι ἀπὸ δημοτικιστὴν, τὸν κ. Ζαχαρία Παπαντωνίου, ποὺ ἀδιάφορο ἐν γράφει τὴν καθαρεύουσα μὰ χρημάτισε, καθὼς θὰν τὸ θυμάσαι, καὶ Γραμματικὸς τῆς μακαρίτισσας «Ἐθνικῆς Γλώσσας», δηλ. νὰ ποῦμε, Ἀρχιδημοτικιστὴς τῆς Ἀθήνας.

Μὰ κι ἀπὸ ποιὰ Ἀθηναϊκὴ φημερίδα λείπουν οἱ δημοτικιστάδες;

Νὰ χρειάζεται κ' ἐπίλογος σ' ὅλ' αὐτά; Δὲ βαρεῖσαι!...

Δικός σου
ΠΑΡΑΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ